گفت‌وگو
زهرا چیذری

بررسی چگونگی ممانعت از سوءاستفاده از نسخ الکترونیکی در گفت‌وگوی «جوان» با رئیس گروه تحول دیجیتال و مهندسی مجدد سازمان تأمین اجتماعی

یوزر پسورد پزشک هم در نسخه‌پیچی سوءاستفاده می‌شود!

با صدای زنگ پیامک تلفن همراه به خودم می‌آیم. پیامک مربوط به صدور نسخه الکترونیکی خدمت پاراکلینیکی از سوی پزشکی است که حدود دو ماه قبل به او مراجعه کرده بودم و حالا در حالی که روحم هم از ماجرا خبر ندارد، متوجه می‌شوم پزشک مذکور با کد ملی من نسخه‌ای تازه تجویز کرده و مرکزی که با تأکید پزشک مراجعه کرده‌بودم، حالا به نام من خدمت تازه‌ای را ثبت و پولش را از سازمان تأمین اجتماعی دریافت کرده‌است. در پیامک آمده در صورت مغایرت با ۱۴۲۰ تماس بگیرید. همین کار را می‌کنم اما خانم اپراتور از من می‌خواهد به سامانه ۱۴۲۰ بروم و در آنجا شکایتم را ثبت کنم. اما در سامانه خیلی شفاف متوجه نمی‌شوم باید چه کنم و کجا بروم! وقتی من به عنوان یک خبرنگار با چنین مشکلی مواجه شدم، یعنی مردم عادی هم می‌توانند چندین برابر درگیر چنین ماجرایی بشوند، با این تفاوت که شاید خیلی از افراد موضوع را عادی بینگارند، اما وقتی واقعاً به بیماری دچار می‌شوند و برای خدمات پاراکلینیکی مراجعه می‌کنند، متوجه می‌شوند سقف بیمه‌ای خدمت پر شده، بی‌آنکه خودشان آن خدمت را دریافت کرده‌باشند! پشت پرده ماجرا اما به یک تخلف بازمی‌گردد. تخلفی که یا پزشک یا منشی مطب و کسی که کد ملی بیمار و رمز عبور نسخه الکترونیک پزشک را در اختیار دارد، مرتکب شده اما دود این تخلف در چشم بیمار فرو می‌رود و البته بار هزینه‌های سازمان تأمین اجتماعی را هم بالا می‌برد بی‌آنکه خدمت هدفمندی ارائه شده‌باشد. برای واکاوی این ماجرا به سراغ مهندس امیرحسین آخوندی، رئیس گروه تحول دیجیتال و مهندسی مجدد سازمان تأمین اجتماعی می‌روم و برای پاسخ به چرایی شکل‌گیری چنین تخلفاتی و همچنین راهکارهای مقابله با آن با وی به گفت‌وگو می‌نشینم.

جناب مهندس آخوندی! دو ماه پیش به دکتر مراجعه کرده‌بودم، بعد یک‌دفعه دیدم که برای من نسخه الکترونیک صادر شده‌است. آنجا بود که این سؤال برایم پیش آمد که آیا چنین تخلفاتی هم ممکن است رخ بدهد و با کد ملی بیمار برایش نسخه الکترونیکی صادر کنند بی‌آنکه خود فرد در جریان باشد و در واقع با این نسخه‌ها، تخلفاتی در حوزه داروهای خاص یا خدمات خاص رخ دهد؟

قطعاً این اتفاق می‌افتد. برای این کار واحدی داریم به نام «واحد نظارت» که در اداره کل درمان غیرمستقیم و به تبع آن، معاونت خرید راهبردی استان‌هاست و کارشان نظارت بر مراکز طرف قرارداد است. این نسخه‌ها یا توسط پزشکان غیرطرف قرارداد نوشته می‌شود که برای سازمان تأمین اجتماعی مسئولیت و بار مالی ایجاد نمی‌کند. یک سری نسخه هم داریم که پزشک طرف قرارداد می‌نویسد که برای تأمین اجتماعی بار مالی ایجاد می‌کند. در هر حالت، اگر برای بیمه‌شده تأمین اجتماعی هر نسخه‌ای غیرواقعی نوشته شده باشد، واحد نظارت مسئول رسیدگی به کارهاست و ما از نظر فنی ابزارها را در اختیار این واحدها قرار می‌دهیم.

چطور شناسایی می‌شود که این نسخه، نسخه‌ای است که برای بیمار نوشته نشده و سودجویی و سوءاستفاده از ماجراست؟

مسئولیت این کار، با واحد نظارتمان است؛ مسئولان واحد نظارت این کار را انجام می‌دهند و مغایرت‌ها را بررسی می‌کنند.

خود مردم و بیمه‌شدگان در این بین چه نقشی می‌توانند داشته باشند تا این‌گونه سرشان کلاه نرود؟

سامانه ۱۴۲۰ پشتیبانی همه بیمه‌شده‌ها و مردم هست؛ می‌توانند با این سامانه تماس بگیرند و اطلاع بدهند.

اتفاقاً من با این سامانه تماس گرفتم اما به من گفتند برو در سایت ثبت کن. بعد رفتم در سایت و متوجه نشدم باید موضوع را در کجا ثبت کنم و چه کار کنم؟!

حالا شاید یک مقدار شفاف نباشد ولی وقتی در سایت ثبت شکایت انجام می‌شود، خود من بارها این کار را تست کرده‌ام که با یک فاصله زمانی که ممکن است ۲۰ روز یک ماه هم طول بکشد به شکایت‌ها رسیدگی می‌شود. بعد از اینکه شکایت را ثبت و نوعش را انتخاب کردید، شماره شما را هم ممکن است بگیرند و بعد با شما تماس گرفته شده و موضوع پیگیری می‌شود.

یعنی در سایت ۱۴۲۰، باید چنین موضوعاتی را در بخش شکایات ثبت کنند؟

بله.

اگر نسخه دارویی یا خدمتی برای من نوشته شود در حالی که برای من نبوده؛ ممکن است فرصت من را بگیرد. در واقع بیمه یک سقفی از خدمات را ارائه می‌دهد، درست است؟

بله اما تلاش شده به طرق مختلف به بیمه‌شده‌ها اطلاع‌رسانی شود. ما در سامانه «ES. TAMIN. IR» بخشی را گذاشته‌ایم به نام «پرونده الکترونیک سلامت». می‌توانید بروید آنجا و سوابق خودتان را ببینید. موبایل اپ داریم؛ در موبایل اپ هم می‌توانید وارد شوید و پرونده خود را ببینید. خود پزشک‌ها هم بر اساس شرایطی به آن قسمت دسترسی دارند؛ مثلاً OTP یا رمزی برای شما می‌آید، پزشک وارد می‌کند و سوابق شما را می‌بیند. یعنی سوابق بیمه‌شده‌ها به تبع اینکه حالا دفترچه کاغذی دیگر وجود ندارد در چند شکل مختلف، قابل کنترل است. قبلاً هم شما فرض می‌رفتید یک درمانگاه، دفترچه بیمه‌ها کاغذی بود و ممکن بود از وسط دفترچه چند برگه بکنند و برای خودشان نسخه بنویسند. الان هم همین حالت وجود دارد؛ یعنی شکلش فقط عوض شده است. ما آنجا بعد نظارتی داشتیم؛ الان هم داریم. آن زمان هم ممکن بود بیمار اصلاً متوجه نشود از وسط دفترچه کاغذ کنده شده. الان هم همین‌طور است: یک نسخه الکترونیک برایش می‌نویسند و ممکن است متوجه نشود؛ بعضاً این اتفاق می‌افتد، اما ما ابزارهای کنترلش را در سامانه نسخه الکترونیکی گذاشته‌ایم.

مثل چه؟

مثل عکس بیمه‌شده. یعنی می‌توانید مراجعه کنید، کد پشت کارت ملی را وارد کنید، عکس شما بیاید و تطبیق با عکس انجام شود. پزشک می‌تواند شماره موبایل را وارد کند، اس‌ام‌اس برای بیمه‌شده بیاید و اطلاع‌رسانی شود.

یعنی در هر حالت ما چندین شکل مختلف اطلاع‌رسانی داریم. یک کار دیگر هم داریم انجام می‌دهیم که حالا یک خرده طول ممکن است بکشد، ولی همین را در ابزار اپ موبایل بله می‌گذاریم؛ یعنی نرم‌افزار بله، هم به شما اطلاع بدهد که نسخه الکترونیکی برای شما صادر شده. یعنی به طرق مختلف داریم بیمه‌شده را مطلع می‌کنیم که چه اتفاقی در مورد پرونده الکترونیک سلامت او دارد می‌افتد.

به نظر می‌رسد این ماجرا بیشتر ناشی از تخلف پزشکان است. آیا ابزار در اختیار نیست که پزشک نتواند تخلف کند؛ چیزی مثل امضای الکترونیک می‌تواند کمک‌کننده باشد؟

امروز امضای الکترونیک مثل همان حکم مهر پزشک است، ولی به صورت الکترونیکی. اما پزشکی که حاضر شده در سامانه‌اش این تخلف را انجام بدهد؛ انگار همان امضای الکترونیک را هم پای اطلاعاتش گذاشته است. یعنی فرقی ندارد. البته از امضای الکترونیک پزشک هم ممکن است سوءاستفاده بشود. بروز چنین تخلفاتی دو حالت دارد یا سهوی است یا عمدی؛ سهوی مثل اینکه کد ملی ممکن است اشتباه زده باشد و این اتفاقات... در مواردی سهوی هم وظیفه پزشک است و باید کنترل کند: نام، نام خانوادگی که بیمار در سامانه دارد، عکس بیمار و سایر موارد. ولی اگر عمدی باشد چند حالت وجود دارد؛ ممکن است خود پزشک این تخلف را کرده باشد، ممکن است منشی یوزر پسورد پزشک را گرفته باشد که این کار را انجام بدهد، یا مثلاً پزشک استاد دانشگاه باشد و دانشجوهایش بخواهند این کار را انجام بدهند. یعنی به شکل‌های مختلف ممکن است از خود یوزرنیم و پسورد پزشک هم سوءاستفاده شود. امضای الکترونیک اینجا در یک قسمتی از کار کمک می‌کند، ولی باز هم فرقی ندارد: استاد دانشگاه می‌تواند بیاید سیستمش را لاگین کند، در حالی که روی صفحه نسخه الکترونیکش باشد و بعد برود روی دستگاه دیگر یا روی کامپیوتر دیگر کار کند. استاد بر اساس همان امضای الکترونیک وارد می‌شود. در هر حالت، ما ابزارهای الکترونیکی و اطلاع‌رسانی زیادی گذاشته‌ایم که این‌ها را مدیریت کنیم، اما بحث اصلی‌اش نظارتی است که درمان غیرمستقیم ما انجام می‌دهد.

ما در کنار بحث نظارتی و بحث آگاهی‌بخشی به بیمار که خودش حواسش باشد چنین اتفاقی برایش نیفتد با موضوع مهم دیگری تحت عنوان اخلاق پزشکی مواجهیم. درست است؟

اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی باید از سوی شما رسانه‌ها انجام شود؛ اینکه به مردم بگویید بروید در سامانه‌ای سرویس ثبت‌نام کنید. خود شما چون قبلاً یک بار وارد سامانه شده‌اید و شماره موبایل‌تان را آنجا ذخیره کرده‌اید، با صدور نسخه الکترونیک به شما اس‌ام‌اس می‌دهد تا آگاه باشید که در پرونده الکترونیک شما چه اتفاقی می‌افتد.

حالا یک موقع‌هایی هست که ما اینجا دیده‌ایم افراد به صورت مکتوب به معاونت خرید راهبردی استان شکایت می‌کنند که «کد ملی من توسط پزشک مورد سوءاستفاده قرار گرفته». درمان می‌داند با آن پزشک چه کار کند: ممکن است قراردادش را لغو کند، توبیخش کند یا تذکر دهد... این‌ها دیگر مواردی است که معاونت درمان انجام می‌دهد.

این سوءاستفاده‌ها هم به ضرر بیمه‌شده است و امکان خدمت را از بیمه‌شده می‌گیرد و هم به ضرر سازمان!

بله دقیقاً. الان شما وقتی می‌خواهید دارو بگیرید هم یک کد برایتان اس‌ام‌اس می‌شود. ما داریم کاری می‌کنیم که پزشک این کد را نبیند، تا در داروهای گران‌قیمت نتواند تخلف کند؛ یعنی برای بیمه‌شده دارویی بنویسد و به واسطه آن کدی که برای بیمار می‌آید و آن را به پزشک نشان دهد، پزشک بتواند همان دارو را خودش از داروخانه بگیرد. اما در نهایت وقتی یک سری موارد به صورت فنی دارد پیاده‌سازی می‌شود، این موارد هر کدامشان هم راه در رو و راه تقلب دارد، هم راه درست. نظارت و ابزارهای نظارتی ما مهم است. ما هم نظارت را در داخل خودمان داریم، هم نظارت مردمی داریم.

نظارت مردمی چه شکلی است؟

همین ۱۴۲۰ که گفتیم. بررسی می‌شود که مثلاً ۱۰ نفر از این پزشک آمده‌اند شکایت کرده‌اند که از کد ملی آنها سوءاستفاده می‌شود؛ به تبع آن ابزارهای نظارتی بررسی می‌کنند.

و توصیه پایانی شما به مردم و بیمه‌شده‌ها چیست تا از بیمه آنها سوءاستفاده نشود؟

در نهایت توصیه ما این است که مردم در سامانه «ES. TAMIN. IR» ثبت‌نام کنند و در سامانه حضور داشته باشند؛ در این صورت هر نسخه‌ای که برایشان نوشته شود حتماً برایشان پیامک می‌شود. فقط باید خط به نام خود فرد باشد و احراز هویت می‌شود. بعد از اینکه احراز هویت شد، از این به بعد حتی پرونده الکترونیک سلامت خودش را می‌تواند آنجا ببیند.

یادداشت
محمدرضا هادیلو

انقلاب خاموش فرهنگی با معماری دوباره کتابخانه‌های ایران

عصر کنونی، عصر سرعت، شتاب و دگرگونی‌های ژرف ساختاری است. دورانی که فناوری‌های نوین و هوش مصنوعی با الگوریتم‌های تسخیرکننده‌شان به تک‌تک لایه‌های حیات فردی و جمعی انسان رسوخ کرده‌اند. در این میان، ایران با جمعیتی جوان، پرشور، نوخواه و دارای پتانسیل‌های عظیم علمی، در نقطه‌ای عطف از تاریخ توسعه خویش ایستاده است. نسلی که امروز در کلان‌شهرها و به‌ویژه در استان‌های کم‌برخوردار و پهناور کشور نفس می‌کشد، تشنه جست‌وجو، یادگیری و خلق ارزش است، اما این تشنگی، دیگر با ابزارها و نهادهای فرسوده و قدیمی سیراب نمی‌شود. امروز کتابخانه‌های عمومی و تخصصی در سراسر ایران، به‌عنوان سنگرهای سنتی اشاعه دانش، نیازمند یک انقلاب ساختاری، مفهومی و کالبدی هستند تا آنها را از مخازنی خاموش برای نگهداری کتاب‌های کاغذی، به هاب‌های پرجنب‌وجوش، هوشمند و چندمنظوره‌ی تولید فکر بدل سازد. نگاهی گذرا به اقصی نقاط ایران، از استان‌های مرزی تا مرکز، گویای شکافی عمیق میان نیازهای روزافزون نخبگان، دانشجویان، دانش‌آموزان و زیرساخت‌های موجود است. کتابخانه‌های امروز دیگر نباید و نمی‌توانند به‌صورت جزایر دورافتاده و محصور در میان دیوارهای قطور کتاب‌های چاپی اداره شوند. فلسفه وجودی کتابخانه مدرن در هزاره سوم، از انبارداری فیزیکی به گنجینه همیشه در دسترس تغییر یافته‌است.

یک کتابخانه تراز نوین در استان‌های ایران می‌تواند با اتصال به بزرگ‌ترین مراکز دیجیتال، کتابخانه‌های دانشگاهی معتبر جهان و پایگاه‌های داده مرجع بین‌المللی، محدودیت جغرافیایی را بی‌معنا کند. پژوهشگری در دورافتاده‌ترین نقطه استان سیستان‌وبلوچستان، کردستان، خراسان یا خوزستان باید بتواند به همان منبع مطالعاتی دست یابد که محققی در شهرهای اروپایی به آن دسترسی دارد. این امر، نیازمند اراده‌ای ملی برای تجهیز استان‌ها به زیرساخت‌های ابری، فیبر نوری پرسرعت و سامانه‌های یکپارچه جست‌وجوی دیجیتال است تا عدالت آموزشی و پژوهشی از شعار به واقعیت تبدیل شود.

در این میان، عدالت اجتماعی در فضاهای فرهنگی معنایی فراگیرتر می‌یابد. کتابخانه استاندارد عصر دیجیتال، خانه امن همه اقشار است. به‌ویژه معلولان، نابینایان و متخصصانی که هر یک نیازهای تخصصی ویژه‌ای دارند. مناسب‌سازی فضاها برای توان‌یابان، تجهیز بخش نابینایان به نرم‌افزارهای خوانشگر پیشرفته، چاپگرهای بریل دیجیتال، و فراهم‌سازی اتاق‌های پژوهش انفرادی و گروهی برای صاحب‌نظران و اندیشمندان، از شاخص‌های اصلی سنجش توسعه‌یافتگی فرهنگی در استان‌هاست.

امروز دیگر هیچ شهروندی نباید به دلیل محدودیت جسمی یا دوری از پایتخت، احساس حاشیه‌نشینی در عرصه‌ی دسترسی به دانش کند. کتابخانه باید نقطه ثقل برابری فرصت‌ها باشد. جایی که دست توانای جامعه معلولان در کنار ذهن پویای نخبگان، به آفرینش ایده‌های نو بپردازد.

از سوی دیگر، باید اعتراف کرد که در عصر سلطه گوشی‌های هوشمند و صفحات نمایشگر، شیوه زندگی و تمرکز نسل جوان به‌کل دگرگون شده است. نوجوانان و جوانان امروز در محاصره انبوهی از داده‌های کوتاه، شبکه‌های اجتماعی و جریان‌های شتاب‌زده اطلاعاتی زندگی می‌کنند. اگر نتوانیم فضایی جذاب، مدرن و مغناطیسی خلق کنیم که این نسل را به درون کتابخانه‌ها بکشاند، میدان را به بدنه‌های مجازی بی‌اصالت باخته‌ایم.

کتابخانه‌های آینده دیگر نمی‌توانند محلی خشک و ملال‌آور با میز و صندلی‌های چوبی و قوانین پادگانی باشند، بلکه می‌بایست به فضایی زنده، منعطف و چندمنظوره تبدیل شوند که حتی معماری داخلی، دیزاین و نورپردازی‌شان دعوت‌کننده، الهام‌بخش و پرانرژی باشد.

فضایی با مبلمان ارگونومیک، کارهای اشتراکی مدرن، استودیوهای تولید محتوا، کافه‌های کتاب و سامانه‌های جست‌وجوی هوشمند که هر رهگذر مشتاقی را مجذوب خود کند تا حتی برای ساعاتی، ریتم زندگی دیجیتال خود را در بستری از تمرکز عمیق بازآفرینی کند.

ناگفته نماند، در این پهنه پرسرعت، ظهور طوفانی هوش مصنوعی بسیاری از معادلات را بر هم زده‌است. ماشین‌ها با سرعتی سرسام‌آور تحلیل می‌کنند، می‌نویسند و خلاصه‌سازی می‌کنند، اما دقیقاً در همین نقطه است که نقش اصلی انسان برجسته‌تر می‌شود. هوش مصنوعی ابزار است، اما تصمیم نهایی، خلاقیت اصیل، شهود اخلاقی و تفکر انتقادی، محصول ذهن، فکر و مغز انسان است. کتابخانه‌های مجهز امروز باید کارگاه‌های زنده پرورش تفکر انتقادی، مناظره، حل مسئله و فلسفه‌ورزی باشند. جایی که انسان‌ها نه‌تنها مصرف‌کننده اطلاعات، بلکه طراحان پرسش‌های بزرگ و کاشفان ناشناخته‌هایند. در عصر هوش مصنوعی، نیاز به مطالعه و تحقیق عمیق کاهش نیافته، بلکه صدچندان شده‌است، چراکه پیش از هر اقدام اقتصادی، اجتماعی یا استراتژیک، انسان نیازمند شناخت دقیق مسیر است و کتابخانه، قطب‌نمای مطمئن این راهبری است.

در جدال میان کتاب کاغذی و رسانه‌های دیجیتال، رویکرد واقع‌بینانه، نه حذف یکی به نفع دیگری، بلکه همزیستی هوشمندانه است. فایل‌های PDF، کتاب‌های صوتی، پادکست‌ها و نسخه‌های الکترونیکی با سرعت به حریم سنت هجوم آورده‌اند و این یک واقعیت انکارناپذیر است. کتابخانه‌های پیشرو در استان‌های ایران باید بخشی اختصاصی، مجهز به تبلت‌های مطالعه، هدفون‌های باکیفیت و آرشیوهای صوتی و تصویری غنی داشته باشند تا هیچ نیازمندی، دست‌خالی بازنگردد. در عین حال، عطر کتاب کاغذی و اصالت نسخه‌های خطی و رفرنس‌های مکتوب نیز باید به عنوان میراثی ماندگار حفظ شود. تلفیق این دو جهان، بستری فراگیر ایجاد می‌کند که پاسخگوی هر سلیقه و نیازی باشد.

توسعه کتابخانه‌های بزرگ، مدرن و جامع در استان‌های ایران، یک سرمایه‌گذاری راهبردی روی سرمایه انسانی کشور است. اگر خواهان پویایی اقتصاد ملی، کاهش آسیب‌های اجتماعی و شکوفایی ژرفای فکری نسل جوان هستیم، باید بودجه و نگاه کلان مدیریتی را به سمت نوسازی و تجهیز زیربنایی این نهادهای مدنی روانه کنیم. کتابخانه‌های فردا، معابد خردورزی، کارگاه‌های اکتشاف و خانه دوم همه‌ی ایرانیانی هستند که می‌خواهند آینده را آگاهانه‌تر، خردمندانه‌تر و استوارتر بسازند.

گزارش
مهسا گربندی

مدال‌آوران المپیادهای علمی جهانی، میدان می‌خواهند

وزیر آموزش و پرورش: دغدغه دانش‌آموزان برای توسعه و آینده ایران، از بسیاری مدال‌های طلا ارزشمندتر است

مدال‌ها را گرفتند، اما حالا مطالبه دارند، اینکه به‌جای تماشای نخبگان از سکوی قهرمانی، به آنها میدان حل مسائل ایران داده‌شود. مدال‌آوران المپیادهای جهانی ۲۰۲۶ در مراسم تجلیل از خود، از مسئولان خواستند که استعدادهای جوانان این مرز و بوم را به رسمیت بشناسند، برایشان مأموریت علمی تعریف کنند و از توان آنها برای ساختن آینده کشور بهره بگیرند، مطالبه‌ای که وزیر آموزش‌وپرورش نیز با اشاره به ارزش فراتر از مدال نگاه مسئولانه دانش‌آموزان به ایران، به آن پرداخت.

■ فراتر از مدال‌ها و عناوین قهرمانی

روز گذشته علیرضا کاظمی، وزیر آموزش‌وپرورش، در آیین تجلیل از مدال‌آوران المپیادهای علمی جهانی، موفقیت دانش‌آموزان ایرانی را حاصل تلاش خود آنها، خانواده‌ها و مجموعه‌های علمی و پشتیبان دانست: «این دانش‌آموزان با همت، اراده، ایمان و عزم راسخ خود توانستند افتخارات ارزشمندی برای کشور رقم بزنند.»

او با اشاره به دشواری‌های حضور دانش‌آموزان در رقابت‌های بین‌المللی، از تحریم‌ها، محدودیت‌های صدور روادید و شرایط منطقه‌ای به‌عنوان موانع این مسیر نام برد: «این دانش‌آموزان در شرایط دشوار و حتی در شرایط جنگی و زیر بمباران دشمن نیز توانستند مسیر علمی خود را ادامه دهند و افتخارآفرینی کنند.»

وزیر آموزش‌وپرورش با اشاره به تغییر جایگاه ایران در عرصه المپیادهای جهانی تصریح کرد: «اگر در گذشته تلاش می‌کردیم در المپیادهای علمی جهانی حضور پیدا کنیم و به موفقیت برسیم، اکنون به مرحله‌ای رسیده‌ایم که بنیان‌گذاری و طراحی المپیادهای علمی در سطح جهانی را نیز دنبال می‌کنیم.» به گفته او، ایران تاکنون دو المپیاد علمی نوظهور جهانی طراحی کرده و برنامه‌ریزی برای راه‌اندازی دو المپیاد دیگر نیز در جریان است.

فراتر از تربیت مدال‌آوران المپیادهای جهانی تعریف شود و بر تولید علم، حل مسائل راهبردی کشور و تربیت نسل جدیدی از دانشمندان و فناوران تراز اول متمرکز باشد.»

■ مهاجرت مدال‌آوران تقریباً به صفر رسید

حسینی با اشاره به برنامه تغییر رویکرد این مجموعه گفت: «می‌خواهیم باشگاه دانش‌پژوهان جوان را به باشگاه آینده‌سازان ایران تبدیل کنیم، مجموعه‌ای که دانش‌آموختگان در هسته‌های مسئله‌محور گرد هم بیایند، با دستگاه‌های اجرایی ارتباط برقرار کنند و برای حل مسائل واقعی کشور آماده شوند.»

او همراهی دستگاه‌های اجرایی را لازمه تحقق این برنامه خواند: «برای پیشبرد این مسیر، با راهبری وزارت آموزش‌وپرورش، به حمایت ویژه و همراهی سازمان برنامه و بودجه و سازمان اداری و استخدامی کشور نیاز داریم.»

رئیس باشگاه دانش‌پژوهان جوان همچنین با اشاره به کاهش مهاجرت مدال‌آوران المپیادی در مقطع کارشناسی گفت: «خروج مدال‌آوران المپیادی که در سال‌های ۹۸ و ۹۹ به عددی نزدیک به ۳۰ درصد رسیده بود، در این سال‌ها تقریباً به صفر رسیده‌است.»

حسینی در پایان با اشاره به ضرورت حمایت از استعدادهای برتر کشور خاطرنشان کرد: «اگر مسئولان در کنار این فرزندان بایستند، ما هم عهد می‌بندیم بایستیم و ایران عزیز را ایستاده نگه داریم.»

■ مدال‌آوران چه می‌خواهند؟

در ادامه سخنان مسئولان درباره ضرورت عبور از مدال‌آوری صرف و بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان در مسیر پیشرفت علمی کشور، مدال‌آوران المپیادهای جهانی نیز از انتظارات و پیشنهادهای خود برای نقش‌آفرینی مؤثرتر در آینده ایران گفتند، مطالباتی که از تغییر نگاه دولت به نخبگان تا واگذاری مأموریت‌های علمی و استفاده از ظرفیت رقابت‌های بین‌المللی در دیپلماسی علمی را دربرمی‌گرفت. محمدرضا درویشی، مدال‌آور کاظمی در بخش دیگری از سخنانش، هویت ملی و نگاه مسئولانه دانش‌آموزان را دستاوردی فراتر از مدال‌آوری دانست: «این دانش‌آموزان دیگر صرفاً به کسب مدال و عنوان قهرمانی فکر نمی‌کنند، بلکه دغدغه‌هایی همچون توسعه کشور، پیشرفت علمی و نقش خود در ساختن آینده ایران را مطرح می‌کنند.»

او ارزش این رویکرد را حتی فراتر از برخی افتخارات ورزشی و علمی دانش‌آموزان نامید: «این رشد فکری، نگاه مسئولانه و عشق به کشور برای ما بسیار ارزشمند است و حتی می‌توان گفت ارزش آن از بسیاری از مدال‌های طلایی که دانش‌آموزان کسب می‌کنند، بیشتر است.»

■ از مدال‌آوری به سمت نقش‌آفرینی علمی

در ادامه، سیدرضا حسینی، رئیس باشگاه دانش‌پژوهان جوان در این آیین، با تشریح دستاوردهای دانش‌آموزان ایرانی، از کسب پنج مدال طلای تیم ایران در المپیاد جهانی نجوم خبر داد: «هر پنج عضو تیم ایران موفق به کسب مدال طلا شدند و رتبه‌های اول تا سوم انفرادی جهان نیز به دانش‌آموزان ایرانی رسید.»

او درباره موفقیت ایران در سایر المپیادهای علمی گفت: «امروز مدال‌آوران ایرانی به‌طور مستقیم در آموزش و آماده‌سازی تیم‌های ملی ۱۵ کشور جهان نقش دارند.» همچنین به گفته او، المپیادهایی با طراحی ایرانی در سطح جهانی برگزار می‌شوند که بیش از ۱۰۰ کشور در آنها مشارکت دارند. حسینی با اشاره به تحول باشگاه دانش‌پژوهان جوان در شناسایی و پرورش استعدادهای علمی، ظرفیت این مجموعه را فراتر از کسب مدال دانست: «شبکه‌ای متشکل از حدود ۵۰۰ نفر از نخبگان، استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های برتر کشور، می‌تواند به موتور محرک یک خیزش علمی در کشور تبدیل شود.» رئیس باشگاه دانش‌پژوهان جوان با ترسیم مأموریت آینده این مجموعه تصریح کرد: «مأموریت آینده باشگاه باید المپیاد جهانی هوش مصنوعی، با اشاره به ضرورت پیوند استعدادهای علمی با نیازهای کشور گفت: «هوش و استعدادهایی که در اختیار ما قرار گرفته، باید هم در حل مسائل عینی کشور منشأ اثر باشد و هم به کشف دانش جدید و توسعه مرزهای علمی جهان منجر شود.»

او خواستار تغییر نگاه دولت به نخبگان شد و اظهار کرد: «انتظار داریم دولت، نخبگان را نه افرادی نیازمند مراقبت و رسیدگی، بلکه یاوران و آینده‌سازان کشور بداند.»

در ادامه، هلیا خدابندلو، دارنده مدال برنز المپیاد جهانی جغرافیا، با اشاره به ظرفیت رقابت‌های علمی در معرفی چهره ایران به جهان، کسب رتبه نخست تیم چهار نفره دختران ایرانی در بخش ارائه گروهی این رقابت‌ها را نمونه‌ای از قدرت دیپلماسی علمی نامید: «گاهی یک رقابت علمی، یک دستاورد بین‌المللی و حتی گفت‌وگوی مستقیم چند دانش‌آموز می‌تواند کاری انجام دهد که شاید سال‌ها فعالیت رسانه‌ای به‌تنهایی نتواند به آن دست یابد.»

او خواستار استفاده از ظرفیت نخبگان و دستاوردهای المپیادی در تعاملات بین‌المللی رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه شد. محمدحسین حسینی، دارنده مدال طلای المپیاد جهانی نجوم نیز با اشاره به نبود سازوکار جامع برای شناسایی و به‌کارگیری ظرفیت نخبگان گفت: «برای منابعی مانند سیمان، گندم و برق، آمار و داشبوردهای دقیق در اختیار داریم، اما برای شناسایی ظرفیت‌های واقعی نخبگان و برنامه‌ریزی برای استفاده از توانمندی‌های آنان، هنوز سازوکار کارآمدی نداریم.»

او با بیان اینکه مطالبه نخبگان تصدی مسئولیت‌های مدیریتی نیست، بلکه مشارکت در حل مسائل علمی کشور است، پیشنهاد کرد مأموریت‌هایی در حوزه‌هایی همچون هوش مصنوعی، انرژی‌های نو و علوم بنیادی به این شبکه واگذار شود و زیرساخت‌های پژوهشی لازم در اختیار آنان قرار گیرد.